

15.12.2023

Ny europapolitisk aftale – EU som anker i en utryg verden

Det europapolitiske flertal i Folketinget satser på et "helhjertet" dansk engagement i EU snarere end at præsentere nye tanker.

Skrevet af

Iben Tybjærg Schacke-Barfoed

📞 +45 71 99 29 06

✉️ iben@thinkeuropa.dk

Kontakt

Iben Tybjærg Schacke-Barfoed

📞 +45 71 99 29 06

✉️ iben@thinkeuropa.dk

Regeringen har 15. december præsenteret en ny europapolitisk aftale med SF, Konservative, Liberal Alliance, Radikale Venstre og Alternativet.

Det er første gang siden 2008, at partier i Folketinget bliver enige om en ny aftale (hvis man ser bort fra den politiske aftale, der faldt som følge af nej'et ved folkeafstemningen om retsforbeholdet i 2015). Aftalen afspejler derfor, hvor meget EU og verden har ændret sig på 15 år.

Eksempler på tidligere europapolitiske aftaler

Politisk aftale om Danmark i Europa (Det nationale kompromis) 1992 (Maastricht-traktaten): <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/det-nationale-kompromis-27-oktober-1992>

Politisk aftale om Danmark i det udvidede EU 2004 (Forfatningstraktaten): <https://www.dr.dk/nyheder/htm/baggrund/tema2005/frankrig%20st>

Politisk aftale om Danmark i Europol, 2014 (Forud for annonceret folkeafstemning om retsforbeholdet): <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20151BB00017> (Aftale bortfaldt som følge af 'nej' ved folkeafstemningen i 2015)

Aftale om Danmarks tilknytning til Europol, 2017 (Efter 'nej' ved folkeafstemning i 2015): <https://www.regeringen.dk/aktuelt/tidligere-publikationer/aftaletekst-dk-tilknytning-til-europol/>

Dansk europapolitik i en globaliseret verden, 2008 (Lissabontraktaten - gældende): <https://www.eu.dk/samling/20072/almdel/EUU/bilag/150/529685.pdf>

Anledningen er den nye geopolitiske virkelighed, som Danmark og EU befinder sig i, hvor truslerne er blevet større og mere alvorlige, samtidig med at Europas vægt i verden er blevet mindre. Aftalen er mange steder et ekko af forårets udenrigspolitiske strategi, herunder om EU's centrale rolle for Danmark.

Aftalen kalder på et "helhjertet" dansk engagement i EU, hvor der skal arbejdes for et EU, som på alle områder skal være mere "robust" og gå mere "strategisk" til de mange udfordringer.

Selvom aftalen påpeger, at man i EU og dansk europapolitik skal turde at "tænke nyt", er det småt med nyheder i aftalen. De ti sider, som aftalen fylder, beskriver de fleste steder velkendte danske positioner på emner som indre marked og konkurrenceevne, klimamål, grøn omstilling, ansvarlig finanspol mv. Af nyere positioner kan nævnes EU's industripolitik, som aftalen i nogen grad omfavner, ligesom Danmark skal arbejde for at bruge og bidrage til EU's sikkerheds- og forsvarspolitik efter afskaffelsen af forsvarsforbeholdet samt for EU-tiltag ift. de globale tech-giganter.

Den største nyhed i aftalen er, at partierne ifm. en udvidelse af EU er åbne for at overgå fra enstemmighed til kvalificeret flertal i Rådet på afgrænsede områder inden for EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik, og her nævnes så civil krisestyring og menneskerettigheder. Det understreges dog også, at det ikke er hele udenrigs- og sikkerhedspolitikken, som partierne ønsker skal overgå til flertalsafgørelser, ligesom der gøres meget ud af, at der i den eksisterende traktat ligger en række uudnyttede muligheder, herunder at medlemslandene kan gøre mere brug af konstruktiv afståelse. Aftalen går dermed ikke så langt, som en række andre medlemslande ønsker at gå i den "Group of Friends on Qualified Majority Voting", hvor Danmark nu ifølge udenrigsministeren har meldt sig helt ind efter i en periode at have været observatør.

Til gengæld er aftalen tavs på andre eventuelle institutionelle ændringer, der kan gøre EU klar til udvidelse med over 30 medlemslande. F.eks. er der i aftalen ikke nævnt noget om, hvorvidt partierne mener, at Danmark skal støtte Lissabontraktatens muligheder for at sænke antallet af kommissærer, eller hvordan man kan sikre retsstaten i et udvidet EU, hvor det blot nævnes, at man vil støtte Kommissionen i dens arbejde.

På det netop overståede topmøde blev stats- og regeringscheferne enige om, at Det Europæiske Råd til juni på forslag fra Kommissionen skal vedtage en køreplan for, hvordan EU gør sig klar til en kommende udvidelse. Diskussionerne herom har allerede været i gang længe, bl.a. efter rapporten fra en fransk-tysk ekspertgruppe "Sailing on High Seas"[\[1\]](#). Set i det lys, er det ikke sikkert, at den ny europapolitiske aftale er særligt langtidsholdbar eller dækkende ift. mange af de spørgsmål, der i EU skal tages stilling til i de kommende år.

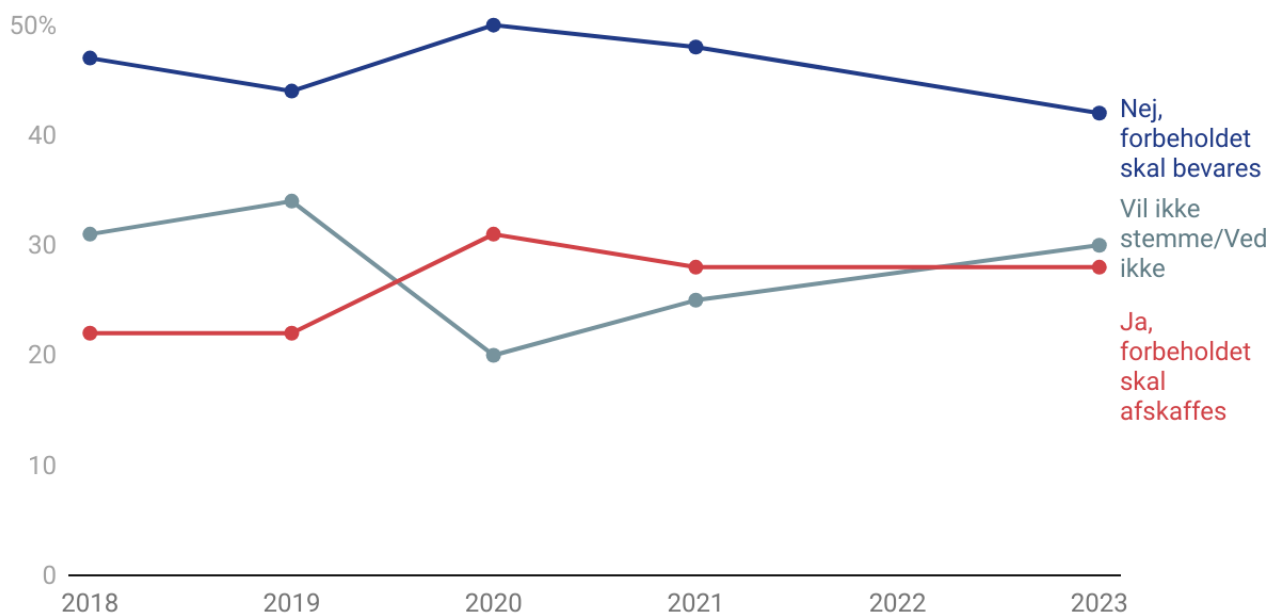
Derudover er det nyt i sammenhæng med en europapolitisk aftale, at vigtigheden af samarbejdet mellem Danmark, Færøerne og Grønland er fremhævet mhp. at fremme færøske og grønlandske interesser i EU. Et andet nyt fokus er manglen på danske ansatte i EU's institutioner. Sammen med andre nordiske ansatte går de efterhånden under øgenavnet "pandaerne", fordi der er så få af dem[\[2\]](#).

Sidst er det også værd at notere, at det ikke er nævnt, hvad der skal ske med de to tilbageværende danske forbehold overfor EU-samarbejdet – euroforbeholdet og retsforbeholdet. Kun understreges det, at der skal holdes øje med udviklingen på området for retlige og indre anliggender.

Ifølge en ny måling af Tænk tanken EUROPA er der stadig bred opbakning blandt danskerne til at bevare forbeholdene.

Et flertal af danskerne vil bevare retsforbeholdet

Spørgsmål: Danmark har siden 1993 haft forbehold over for dele af EU-samarbejdet. Hvis der var folkeafstemning i morgen, ville du så stemme 'ja' eller 'nej' til at afskaffe forbeholdet for retlige og indre anliggender (retsforbeholdet)?

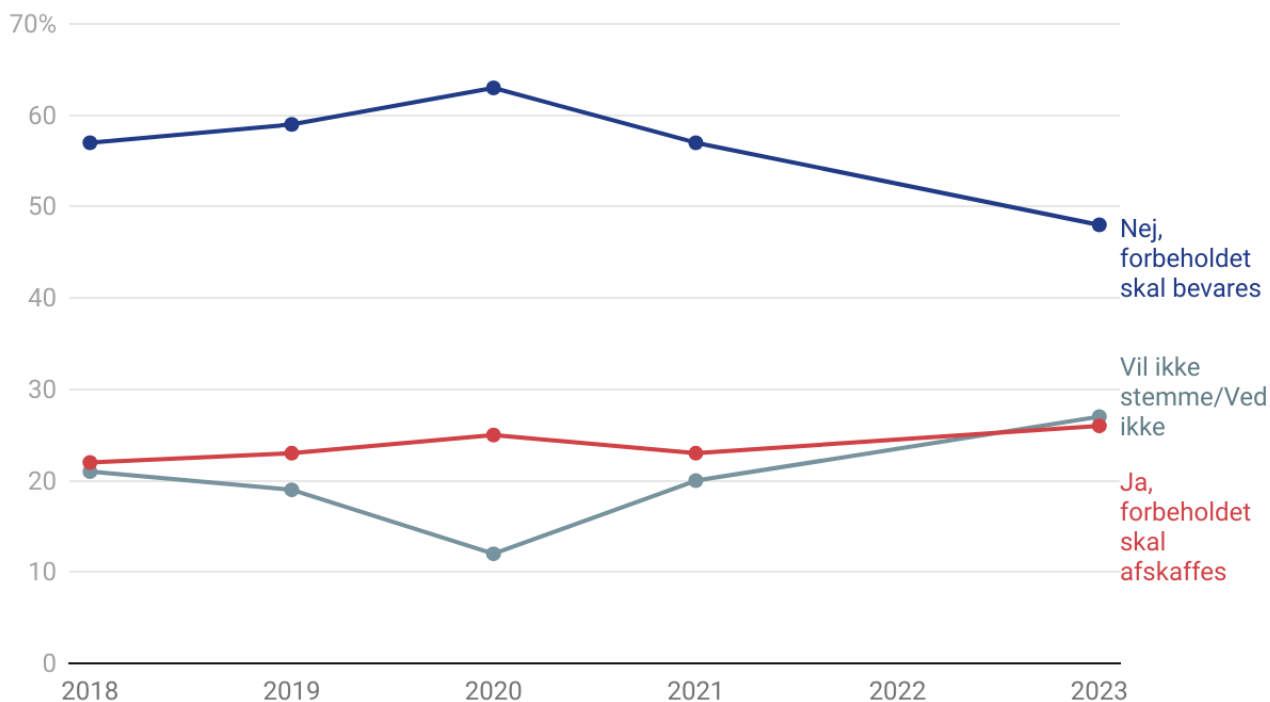

2023-data: © Kantar Public for Tænketanken Europa. Undersøgelsen er gennemført 04/09 - 13/09 2023 og er baseret på webinterview med 2.067 repræsentativt udvalgte vælgere landet over på 18 år eller derover. Finansieret med tilskud fra Europa-Nævnet. Ansvar for indholdet er alene tilskudsmottagers. Tidligere målinger findes på thinkeuropa.dk

Grafik: Tænketanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Et flertal af danskerne vil bevare Euro-forbeholdet

Spørgsmål: Danmark har siden 1993 haft forbehold over for dele af EU-samarbejdet. Hvis der var folkeafstemning i morgen, ville du så stemme 'ja' eller 'nej' til at afskaffe Euro-forbeholdet?

2023-data: © Kantar Public for Tænk tanken Europa. Undersøgelsen er gennemført 04/09 - 13/09 2023 og er baseret på webinterview med 2.067 repræsentativt udvalgte vælgere landet over på 18 år eller derover. Finansieret med tilskud fra Europa-Nævnet. Ansvar for indholdet er alene tilskudsmodtagers. Tidligere målinger findes på thinkeuropa.dk

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Hvad er en europapolitisk aftale?

Den til enhver tid siddende regering fører Danmarks europapolitik i EU. Dog er andre partier i Folketinget med til at godkende linjen på de enkelte EU-sager ved at give mandater i Europaudvalget, mens de overordnede rammer for EU-politikken fastlægges gennem brede europapolitiske aftaler^[1]. Disse har historisk haft de såkaldte 'ja-partier'^[3] med i forligskredsen.

De europapolitiske aftaler handler om overordnede politiske linjer, principper og procedurer i EU-samarbejdet (og er dermed mindre policy-tunge end f.eks. et folkeskoleforlig). Det skyldes, at både regeringen og partierne bag de europapolitiske aftaler jo kun har begrænset indflydelse på indholdet af de traktatændringer eller EU-regler, som Danmark er med til at vedtage. De europapolitiske aftaler har ikke en udløbsdato. I stedet er

de knyttet til europapolitiske begivenheder som forhandlinger om EU's traktater og/eller danske folkeafstemninger.

Den forrige europapolitiske aftale blev indgået ifm. ratificeringen af Lissabontraktaten i 2008. Siden har der flere gange været tilløb til nye europapolitiske aftaler, uden at der dog er opnået enighed herom.

Europapolitiske aftaler følger politiske forlig

En europapolitisk aftale følger i store træk det normale forligsaftalesystem i Folketingets arbejde. Politiske aftaler - eller forlig - er ikke omtalt i grundloven eller Folketingets forretningsorden. De er i stedet en del af en række uskrevne regler og normer for, hvordan regeringen og Folketinget samarbejder - og som er udviklet og accepteret af begge parter[4].

Netop fordi der er tale om uskrevne regler og normer, kan der til tider opstå uenighed om, hvad der gælder. Et eksempel var ifm. denne europapolitiske aftale spørgsmålet om, hvorvidt Liberal Alliance (LA) stadig skulle anses som værende en del af kredsen bag den europapolitiske aftale[5]. I juni orienterede udenrigsministeren Folketinget om, at LA stadig stod registret som del af forligskredsen bag aftalen fra 2008, men at det var en fejl, der ville blive ændret fremadrettet[6]. I november 2023 kom der imidlertid et nyt folketings svar, der anførte, at Liberal Alliance alligevel måtte anses at være en del af forliget som arvtager for Ny Alliance[7]. Det hører dog til undtagelsen, at der ikke er klarhed over, om et parti er med i et forlig.

[1] <https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/09/19/Paper-EU-reform.pdf>

[2] <https://www.ft.dk/da/folkestyret/regeringen/regeringen-forhandler>

[3] <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/fiu/spm/19/svar/1940615/2677632.pdf>

[4] <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/FIU/bilag/182/2731973/index.htm>

[5] <https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/euu/spm/5/svar/1993176/2773783.pdf>

[6] <https://www.politico.eu/article/european-union-staff-national-representation-nordic-scandinavia-sweden-finland-denmark-quotas-blue-book-traineeship/>

[7] <https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/-/2595304>